

Pavla Novotná

Metodika – struktura artefietické lekce **pro studenty/ky Učitelství pro MŠ (pro dospělé)**

Lekce proběhla: Út 26. 9. 10:00--11:50

TÉMA Když spím...

1. námět: **Bezpečné místo**

Expresivní aktivita:

1. Aktivní imaginace: katatymní prožívání obrazů a rozvoj smyslového vnímání v mysli, v oblasti vlastní představivosti a fantazie. Využití zážitků z dětství. (Zviditelnění pravidel bezpečného prostředí ve skupině – není nutno se zúčastnit, uvědomování si hranic komfortní zóny apod.)
2. Nákres půdorysu a mapování "bezpečných" (i nebezpečných) zón v interiéru či exteriéru místa, kde jsme žili v dětství. (tužka, vlastní formát, barevné fixy či pastelky)
3. Abstraktní zachycení prožitků a pocitů z imaginace pomocí výtvarně vyjadřovacích prostředků. (barevné papíry různých formátů, barevné pastely apod.)

Vzdělávací cíle (pro studenta, budoucího učitele v MŠ):

Cílem je:

- rozvíjet empatie u budoucích učitelů na základě principu tzv. blízké zkušenosti a autentického učení;
- rozvíjet schopnosti rozeznávat a chápat emoce u druhých – zde u svých spolužáků (později využitelné v souvislosti s dětmi, které mají např. adaptační potíže, nechtějí spát ve školce, bojí se odloučení od domova či pečující osoby apod.; aktivity mohou být obecně zařaditelné vždy na začátku školního roku);
- všimnout si, zkoumat a pohlížet na důležitá životní témata jako na zdroj cenných zkušeností;
- ukazovat možnosti, jak lze využít expresivní techniky k výtvarnému sebevyjádření, vnímání a pochopení emocí druhých, ke zprostředkování zážitků z dětství neverbální formou;
- uplatňovat subjektivitu, rozvíjet smyslovou citlivost a ověřovat si komunikační účinky vlastní tvorby;
- rozvíjet schopnost a odvahu sdílet a těžit z rozdílnosti zkušenosti a odlišnosti spolužáků – studentů – dětí;
- chápat odlišnosti jako cenný zdroj lepšího a účinnějšího učení, seberozvoje i následného rozvoje dětí;
- posilovat citlivost pro objevování rozdílností i ve výtvarné formě.

Průběh (zadání si jistě pamatujete, nebudu rozepisovat....)

1. Aktivní imaginace
2. Výtvarná aktivita navazující na prožitky z vlastní imaginace dle výběru (Výtvarný záznam půdorysu nebo abstraktní vyjádření emocí podle barev, tvarů apod. nebo obojí, smyslové vjemy)

3. Sdílení a reflexe (směrem k sobě – prozkoumávání a sdílení vlastních prožitků; ke skupině – vzájemné obohacování se, co mi přinesla skupina, co mě oslovilo atd.)

Otázky k reflexi (po výtvarné tvorbě):

Jaké to bylo na Vašem bezpečném místě? Jaké to místo bylo? Jak se Vám podařilo námět zachytit? Jak byste svůj prožitek představili ostatním (každý v rámci své ochoty, síly a s vědomím osobních hranic)

Co Vás oslovilo v rámci sdílení ve skupině? Co Vás překvapilo, přišlo Vám zajímavé? Co jste nečekali, co naopak čekali. Co se Vás dotklo (citově oslovilo)? Co Vám to přineslo?

Jaké pro Vás bylo toto intimní téma prožívat ve skupině? Jak jste vnímali svoje osobní pohodlí, svůj citový komfort?

Postřehy z artefietické praxe:

Často je postýlka doma tím bezpečným místem. Je tedy důležité, aby i místo pro spaní ve školce bylo příjemné. Napětí, netrpělivost, stres spjatý se spánkem v MŠ znemožňuje vytvářet bezpečné zóny a celkově výrazně ovlivňuje prožívání dětí.

Jak to udělat v praxi? Jaká by byla ideální situace? Jak usilovat o zlepšení.

Postřehy z artefietické praxe:

Popis zajímavých situací, citace výroků, popis rozmanitých způsobů řešení úkolu – všimnout si odlišností i shod, jedinečnosti, originality, ale i podobností).

Komentář:

Východisko

Pocit bezpečí je často spjatý s osobou, místem (domov a tam postýlka, nebo nějaké klidné místo, kde mohu být sám apod.), předmětem (hračkou), smyslovým vjemem (vůně babiččiných buchet, vzorek ložního prádla) apod. Pokud chceme ve školce vytvářet bezpečné prostředí, je důležité prozkoumat, co to vlastně emočně znamená pro nás. Různorodá expresivní vyjádření v rámci sdílení nám mohou pomoci porozumět subjektivitě prožitků, ale i prozkoumat jejich společné znaky.

Čeho si všimnout:

Jakou roli hraje smyslové vnímání při "návrtech" do vlastního dětství.

Jak výtvarné vyjadřujeme, co cítíme nebo prožíváme, když se cítíme v bezpečí.

Jak rozmanitou podobu může pocit bezpečí mít.

Jak tuto zkušenost transformovat praxi.

Metodika – struktura artefietické lekce **pro děti v MŠ (pouze návrh)**

TÉMA Když spím...

1. námět: **Moje nejmilejší místo – jaké je to v pelíšku**

Expresivní aktivita:

- Zachycení konkrétních dětských zážitků výtvarnými vyjadřovacími prostředky (technika: kresba, malba, propojení s textilem a dalším materiálem – asambláž, koláž). Vytváření citově bohatých artefaktů, které mohou reprezentovat emoční vazby k domovu.

Vzdělávací cíle (pro dítě v MŠ)

- podporovat a vytvářet bezpečné prostředí v MŠ, usnadnit dětem adaptační potíže;
- snížit úzkost dětí z odloučení prostřednictvím vytvářením citově bohatých artefaktů propojených s jejich domovem;
- využívat expresivní techniky ke zprostředkování zážitků neverbální formou, k pochopení emocí druhých, ke vzájemné komunikaci.

Průběh

- Není nutná aktivní imaginace. Používá se spíše u dospělých. S dětmi si povídáme o tom, kde se cítí dobře. (Otázky: Kde je jim nejlépe. Kde jsou nejraději? (Doma, u babičky), Kde se cítí tak, že se ničeho nemusí bát a je jim báječně po tělíčku. Jaké to je? Jakou to má barvu? apod.)
- Zachycení konkrétních dětských zážitků výtvarnými vyjadřovacími prostředky (technika: kresba, malba, apod.)
- Vyprávění a sdílení
- Fáze změn a umístění, pohyb v prostoru MŠ (kde bych potřeboval mít svůj obrázek, kam ho dám...)

Otázky k reflexi (po výtvarné tvorbě):

- Kde je ti nejlépe? Kde nejraději jsi? (Doma, u babičky). Kde máš svůj "pelíšek"? Kde se cítíš tak, že se ničeho nemusí bát a je ti báječně "po tělíčku". Jaké to je? Jakou to má barvu? apod.
- Jak jsi to ztvárnil, namalovat, vytvořil?
- Jak se ti to podařilo? Jak jsi spokojený?

Postřehy z artefietické praxe:

Popis zajímavých situací, citace výroků, popis rozmanitých způsobů řešení úkolu – všimnout si odlišností i shod, jedinečnosti, originality, ale i podobností).

Komentář:

Východisko

Vytváření citově bohatých artefaktů, které mohou reprezentovat emoční vazby k domovu může pomáhat vytvářet pro dítě bezpečné a stabilní emoční prostředí, usnadnit adaptaci. Pocit bezpečí je často spjatý s osobou, místem (domov a tam postýlka, nebo nějaké klidné místo, kde mohou být sám apod.), předmětem (hračkou), smyslovým vjemem (vůně babiččiny buchty, vzorek ložního prádla) apod. Pokud chceme ve školce vytvářet bezpečné prostředí, je důležité prozkoumat, co to vlastně emočně znamená pro nás. Různorodá

expresivní vyjádření v rámci sdílení nám mohou pomoci porozumět subjektivě prožitků, ale i prozkoumat jejich společné znaky.

Dílčí cíle:

- osvojení si poznatků a dovedností důležitých k podpoře bezpečí, osobní pohody i pohody prostředí, vytváření zdravých životních návyků a postojů jako základů zdravého životního stylu
- poznávání sebe sama, rozvoj pozitivních citů ve vztahu k sobě (uvědomění si vlastní identity a osobní spokojenosti)
- rozvoj schopností a dovedností umožňujících vyjadřovat vlastní dojmy, pocity a prožitky
- rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních (vnímání, naslouchání, porozumění) i produktivních (výslovnosti, vytváření pojmů, mluvního projevu, vyjadřování)
- rozvoj tvořivého sebevyjádření
- rozvoj a kultivace smyslového vnímání, představivosti a fantazie
- rozvoj interaktivních a komunikativních dovedností verbálních i neverbálních
- seznamování s místem a prostředím, ve kterém dítě žije (MŠ), a vytváření pozitivního vztahu k němu

Vzdělávací nabídka:

- příležitosti a činnosti směřující k ochraně zdraví, osobního bezpečí a vytváření zdravých životních návyků
- činnosti relaxační a odpočinkové, zajišťující zdravou atmosféru a pohodu prostředí – spokojenost a radost, veselí a pohodu.
- činnosti vytvářející a pečující o bezpečné prostředí v mateřské škole
- společné diskuse, rozhovory, individuální a skupinová konverzace (vyprávění zážitků, příběhů, vyprávění podle skutečnosti i podle obrazového materiálu, podle vlastní fantazie, sdělování slyšeného druhým apod.)
- hry a činnosti nejrůznějšího zaměření podporující tvořivost, představivost a fantazii (imaginativní a výtvarné)

Výstupy:

- uvědomovat si příjemné a nepříjemné citové prožitky (bezpečí, pohodu, radost)
- vytvořit v MŠ prostředí osobní pohody a prostoru vnímaného jako neohrožujícího - emočně bezpečného

- chovat se a jednat na základě vlastních pohnutek a zároveň s ohledem na druhé
- vyjadřovat svou představivost a fantazii v tvořivých činnostech i ve slovních výpovědích k nim
- zachycovat a vyjadřovat své prožitky verbálně i neverbálně